

חינוך לחיים

פרשת תזריע

'וראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן... וראהו הכהן וטמא אותו' אומר רש"י 'וטמא אותו – יאמר לו טמא אתה, ששער לבן סימן טומאה הוא גזירת הכתוב'

מפרשי התורה התקשו מאוד בדברי רש"י מה מדגיש 'יאמר לו טמא אתה' מה בא לאפוקי שאם יאמר לו 'אינך טהור' או 'טמא' בלי אתה לא יהא מצורע?? (מהר"ל) והרא"ם גם התקשה וכתב 'לא שיטמא אותו בידיים בשום טומאה מאבות הטומאות, אלא שיאמר לו בפיו טמא אתה' ודבריו צ"ע וכי איזו סברא יש שהכהן יצטרך לטמאו בידיים ע"י אב הטומאה, הרי המצורע טמא את טומאת עצמו? ועוד למה שהכהן הטהור יצטרך לשאת איתו שרץ או חתיכת מת מתי שבא לראות את הנגע? וכן לא מובן מה שרש"י אומר ששיער לבן זה גזירת הכתוב הרי זה מקראות פשוטים ששיער לבן הוא סימן טומאה?

נלך ונמשיך בדרך שסללנו שבוע שעבר: מפורסמת הגמ' בתענית י"ט 'על כל צרה שלא תבוא על הציבור' גם פה הגמ' נקטה בלשון סגי נהור 'צרה שלא תבוא' וגם הרמב"ם בהקדמה הקצרה להלכות תענית מביא כך 'מצוות עשה אחת והיא לזעוק לפני ה' בכל עת צרה גדולה שלא תבוא על הציבור' אך לכא' מדוע בהלכות השמיט הרמב"ם את הלשון סגי נהור שהוא עצמו השתמש וכתב 'מצוות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור' ומדוע שינה לשונו???

הביאור הפשוט שבכתיבת הלכה לא ניתן להשתמש בלשון סגי נהור כי הדברים צריכים להיות ברורים ומדויקים באופן הכי ברור ונהיר, בלי יכולת לבוא לידי טעות, כך שכל אדם פשוט יכול לקרוא את ההלכה ולדעת מה עליו לעשות, ואם יכתוב בלשון סגי נהור יפתח פתח לטעויות וכיוון שספר ההלכה של הרמב"ם מיועד לכלל עם ישראל לכן לא יכל הרמב"ם להשתמש במליצות וכד' ולכן בכותבו הלכה השתמש בלשון הברורה 'על כל צרה שתבוא' אותו דבר בעניין פסח, הגמ' המפורסמת 'אור לארבעה עשר בודקין את החמץ' שוב השתמשו בלשון סגי נהור והסבירה הגמ' שלא כתוב לילי כי 'לישנא מעליא הוא, וכדריב"ל דאמר ריב"ל לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו' וכו'. והנה הרמב"ם בכותבו את ההלכה של בדיקת חמץ לא כתב לישנא מעליא של אור לארבעה עשר אלא כתב 'מדברי סופרים שבודקין ומשביתין החמץ בלילה מתחילת ליל ארבעה עשר לאור הנר' והטעם שוב כי בכתיבת ההלכה הדברים צריכים להיות ברורים ומדויקים בלא שום יפוי או לשון העלולה להטעות את הקורא.

עפ"ז מובן דברי רש"י 'יאמר לו טמא אתה' שהכהן שבא לראות את הנגע שאומנם הוא אהור ומורם מעם ואינו רוצה להוציא מפיו דבר מגונה ולומר למצורע 'טמא אתה' והחץ לנקוט לישנא מעליתא כ'אינך טהור' וכד' או לפחות לקצר ולומר רק 'טמא' ועל כן בא רש"י לגלות את אזנו שכיוון שכאן מדובר הלכה למעשה אי אפשר להשתמש ברמזים ובסגי נהור וחייב לומר להדיא 'טמא אתה' וחייב לומר דברים ברורים. ורש"י מוסיף ומבאר שלא די בזה שיאמר לו בפירוש 'טמא אתה' אלא צריך להוסיף ולומר לו שזאת גזירת הכתוב ששיער לבן טמא הוא כי בירור הדברים זה כולל גם לציין את המקור המפורש שכך נאמר בתורה.

את העניין שצריך הגדרת דברים ברורה בלי להשאיר מקום לפקפוקים ולערעורים שונים אנו רואים גם בפרשת החודש – 'החודש הזה לכם ראש חודשים' ורש"י מביא את דברי חז"ל נתקשה משה על מולד הלבנה והראה לו ה' באצבע את הלבנה ברקיע ואמר לו כזה ראה וקדש. הוראה ברורה באצבע!! באופן הברור ביותר!! כזה!! בכדי שלא יבוא משה לכלל טעות. וכן מצינו בהגדה לגבי סיפור יציאת מצרים בליל הסדר, שאומרת הגמ' בפסחים קט"ז סומא פטור מלומר את ההגדה כי כתוב 'בעבור זה' – בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך. והביאור שכיוון שהסומא אינו יכול להראות באצבע בבירור על המצה והמרור ולומר 'בעבור זה עשה ה' לי' לכן הוא פטור מלומר את ההגדה כי שוב ענייני הפסח צריכים לספר את הדברים לצעירי הצאן באופן הברור ביותר!!! ע"מ לקיים את הציווי של 'למען תספר באוזני בנך' ושל 'והגדת לבנך'

וזה לימוד לכל מחנך והורה שהוא הפוסק היחיד בביתו ובכיתתו והוא מורה לבניו ולתלמידיו את הדרך שהם צריכים לילך בה ומה המעשה אשר יעשו, מה אסור ומה מותר, על מה חייבים ועל מה פטורים, ועל כן עלינו לדעת שכאשר אנו רוצים להשמיע לילדינו או תלמידינו דבר איסור או היתר אז עלינו לומר זאת באופן הברור ביותר ללא שום צחצחות לשון שידעו בבירור מה מותר ואסור, ואסור לנו כהורים ומחנכים לסמוך על הבנתם ועל הרגשם של צעירי הצאן ולא להניח שום מקום לטועה לטעות!!!

ואם נפעל כך נזכה שיתקיים בנו מאמר הנביא ישעיהו – שנוכל להראות באצבע ולומר 'ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו וישיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישעותו'

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

(הרב'ה מטולנא)

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת תזריע מצורע

"וראה הכהן את הנגע וכו' וראהו הכהן" - שואל ה"משך חכמה", מדוע הכפילות? ומתרץ, "וראה הכהן את הנגע" - פשוטו כמשמעו, שיראה את הנגע אם יש בו סימני טומאה, כגון שער לבן ועוד. אבל ישנה עוד ראייה אחרת אם ראוי לטמאו, שאינה קשורה בנגע, אלא באיש ובזמן. כגון חתן שנותנים לו כל שבעת ימי המשתה, וכן ברגל שנותנים לו כל ימות הרגל שלא לערבב שמחתו והתורה "דרכיה דרכי נועם" וזה "וראהו" - יראה אותו, את איכותו ומצבו, אם ראוי לפי הזמן והמצב לטמאו. הכהן צריך להיות בר דעת ולהבין מי עומד מולו ולפי זה לפסוק. (וכפי שידוע הסיפור שבאו לשאול את הרב אם מותר לשתות 4 כוסות בפסח עם חלב אז הרב הביא לו כסף לא רק לקנות 4 כוסות אלא גם לכל צרכי הסעודה כי הבין מהשאלה שאין לו גם בשר ומאכלים...)

ומכאן רמז לכל אדם ומחנך כשבודקים את האדם – התלמיד צריך לבדוק את כל הסיבות שמסביב שהביאו לכך ולהבין דבר מתוך דבר מה מסתתר במעשיו וכן מה העונש והטיפול שמתאים לתלמיד הזה על פי תכונותיו ואישיותו.

אבל ביותר לראות לא רק את חסרונותיו אלא את כולו, גם את מעלותיו. ולפי ההסבר הנ"ל, אפשר גם להבין את דברי הגמ' בשבועות ו' שאומרת "כהן שסומא באחת מעיניו, אסור לראות את הנגעים". כי כל נגע, בין של יחיד בין של רבים, צריך בחינה "בשתי עיניים", בעין אחת צריך לראות את הנגע, ובשניה את הסיבות שגרמו לכך. בעין אחת את החטא והחסרונות ובעין אחד את המעלות ואילו כהן שהוא "סומא באחת מעיניו", שהוא רואה רק את הנגע, רק את הצד השלילי ואינו חודר אל הסיבות והנסיבות, ואינו טורח למצוא צד זכות, ולא מתייחס גם למעלותיו - כהן (ומחנך) כזה הריהו פסול. ורמז לדבר "לכל מראה עיני הכהן" - ר"ת "מעלה" דהיינו שיש לראות ב-2 העיניים כדי שבעין אחת יראה גם את המעלות.

ומכאן ילמד כל אב או מחנך להסתכל על הבן – התלמיד לפני שמענישו ב-2 עיניים לא רק לראות את המעשה שעשה אלא גם ממה נובע, אבל בעיקר לראות את הצדדים הטובים שבאישיותו ובמעשיו.

ונוסיף - במשנה במסכת נגעים למדנו "אין רואים שני נגעים כאחד, אלא רואה אותו ומסגירו וכו' וחוזר לשני" מקור הדין מפרשתנו "וראהו הכהן, וטימא אותו" אותו – לבדו. ומדוע באמת לא יראה שניים כאחד, לא יטפל בשניים כאחד? זה ייעל את המערכת ויקצר תהליכים??? אומר ה"בית יוסף" בדרשותיו בגלל שהמצורע חשוב כמת אז שהכהן מטמאו כאילו הרגו "ואין דנים שני דיני נפשות ביום אחד"

ואותו דבר במערכת החינוכית שאתה נמצא בכיתה ורואה את "הנגעים" של התלמיד - זכור!!! כל תלמיד הוא עולם שלם בפני עצמו. כל אחד וכישוריו כל אחד והתנאים המיוחדים שבביתו כל אחד והתלבטויותיו ומצוקותיו. לפעמים נתינת ציון הערה או גערה יכול לחרוץ גורלות !! נשתדל לתת לכל אחד יחס אישי. להעיר ולהאיר באופן אישי. להעיר ולהאיר פנים מול פנים .

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com